

BUITEN

26^E JAARGANG N^O. 3

ZATERDAG 16 JANUARI 1932

Foto C. J. Steenbergh

SLOOTJE OP „BEUKENHORST” BIJ VUGT

Redactie: Mr. P. J. A. BOOT

INHOUD

DE FAMILIE HOLT, DOOR SUZAN GLASPELL (6) . . .	BLZ. 26
BEUKENHORST (GEÏLL.), DOOR TINE COOL . . .	BLZ. 25, 28—30
DE KASTILIAANSCH HOOGLAKTE (GEÏLL.), DOOR J. C.	BLZ. 29—32
EEN TOSCAANSCH STAD IN DE LATERE MIDDEL- EEUWEN, DOOR KAZIMIERZ CHLEDOWSKI (2) . . .	BLZ. 32—33
RONDON BREDA'S GROOTE MARKT (II. HET BEGYN- HOF) (GEÏLL.), DOOR M. C. VAN ZEGGELEN . . .	BLZ. 33—35
APHORISMEN, DOOR M. W. B.	BLZ. 34, 36
GLETSCHERSAGEN UIT HET LOETSCHENDAL (VI. DE BERGGEESTEN), (GEÏLL.), DOOR J. SIEGEN . . .	BLZ. 35
DE EENZAME, DOOR A. V. D. M.	BLZ. 35—36
WENKEN VOOR TUINBEPLANTING. (DE ZODENBANK), DOOR B.	BLZ. 36
BLOEIENDE TAKKEN VAN DE CATALPA, EEN MOOIE TUINBOOM (ILL.)	BLZ. 36

Men gelieve alle stukken voor Redactie en Administratie bestemd te zenden naar **Rokin 74-76, Amsterdam**. Bijdragen dienen vergezeld te gaan van postzegels voor eventuele terugzending.

DE FAMILIE HOLT

6) DOOR SUZAN GLASPELL

BLOSSOM vond dit vreeselijk, want zij had portretten van haar moeder gezien als jong meisje in Charleston, nietig als zijzelf. Zou zij ook eenmaal zoo dik worden? Neen, want zij wilde niet zooveel rijk voedsel eten, al die sausen en zoetigheden. Het was tegen het principe van haar moeder om zich enig voedsel te ontfangen. Zij zeide, dat God het voor ons bestemd had en daarbij was er weinig genoeg prettigs. Zij huldigde zelfs de theorie, dat het voor oudere vrouwen beter stond om dik te zijn en het was duidelijk, dat het zoo bedoeld was. En Moeder nam geen beweging, omdat zij er niet van hield en het leven was zonder de dingen, die iemand niet wenschte te doen, al hard genoeg.

Blossom begreep niet, waar haar moeder deze theorie vandaan had, dat het leven hard was, want het zag er niet naar uit, dat het hare zoo geweest was. Zij was hier op bezoek gekomen en Jim Atwood, die al flink vooruit kwam, werd verliefd op haar. Moeder's familie in Charleston was aristocratisch, maar niet rijk meer; Jim ging er heen en het huwelijk kwam tot stand. Of Moeder hem lief had? Misschien had zij gedacht, dat het beste maar was om hem lief te hebben. Stellig had hij haar toen lief gehad, nu zou hij erom lachen en zeggen: „Wel, in elk geval heb ik haar niet laten verhooren, hier in dat van God verlaten „Noorden!”

Soms hadden Vader en Moeder gekibbeld over den Burgeroorlog, maar zelfs dat was een nogal slappe strijd geworden. Het kwam Blossom treurig voor, dat liefde zoo zou vergaan in een traag accepteren, waarbij zelfs twist ophield.

„Wel”, vroeg haar moeder, „wat heb je zooal gedaan?” want Moeder hoorde graag van hun ontspanningen. Zij verlangde altijd, dat Blossom vrolijk zou zijn. Als zij op haar vrolijkst was, vond Moeder haar een succes en soms, als Blossom niet zoo opgewekt was, was haar moeder ongerust over haar.

Zij had gehoopt op een prachtig huwelijk voor Blossom en had niet gewild, dat zij dezen armen schrijver zou trouwen, wiens vader was weggegaan en zijn familie achtergelaten had. Maar Blossom's vader had toegestemd en dat was afdoende. Haar moeder had er nu vrede mee, want Lincoln had bewezen een man te zijn, zooals zij zeide en wie was er meer populair — en vrolijker?

Midden in haar verhaal — Blossom moest de kleinigheden breed uitmeten, want zij waren den laatsten tijd niet vrolijk geweest — toen zij juist begon te vertellen over hun bridge-diner, stak haar moeder een hand uit. Moeder's handen waren erg klein geweest en nu was die kleinheid onhandig, want zij waren zoo dik, dat zij hulpeloos schenen.

„Blossom! Wat denk je daar van?”

Haar moeder's wangen, die eens rose geweest waren, als de hare, waren vlekkelig rood geworden en deze roode plekken werden donkerder als zij zich opwond. Haar ademhaling werd nu ook vlugger.

Blossom wachtte.

„Je vader denkt, dat Ambrose Holt in de stad is”.

„Lincoln's vader toch niet?” vroeg Blossom onzeker.

„Ja, Lincoln's vader, die vreeselijke.”

„Maar waarom denkt Vader dat?” interrumpeerde Blossom, want zij wist al reeds, dat Lincoln's vader vreeselijk was.

„Wel, kind, hij zag hem. Tenminste, hij geleek zoo veel op hem, dat hij dacht, dat hij het was — hij is niet veel veranderd, weet je. Is dat nu mooi, na zulk een leven? Zou je niet denken, dat voor straf —?”

„Maar Moeder, kom nu, ik ben zoo benieuwd. Heeft Vader het niet kunnen uitvinden?”

Haar moeder trok de lippen samen als een klein meisje en knikte met het hoofd.

„Je vader kwam van — ik weet niet meer, maar hij had naar wat nieuw materiaal gekeken en daar stond een man — bij een stapel hout”.

Blossom begreep niet, waarom de nadruk werd gelegd op den houtstapel.

„Je vader staarde hem aan en de man glimlachte terug, op diezelfde brutale manier, waarop hij de menschen zoo glimlachend kon aankijken. Je vader mocht dien glimlach niet — en wie zal hem dat kwalijk nemen? dus reed hij door”.

„Zonder zekerheid te krijgen?”

„Wel, lieve kind, wat wou je dan, dat hij gedaan had? Extra moeite doen om naar een man bij een houtstapel te gaan en te zeggen: Neem mij niet kwalijk, maar bent u niet de schoonvader van mijn dochter?” Haar moeder had schik in de manier, waarop zij de zaak voorstelde en als zij lachte, schudde zij heelemaal.

„Maar, Moeder”, smeekte Blossom, „heeft hij dan niets meer gehoord?”

Haar moeder knikte. „Ja, kind, hij heeft nog meer gehoord”.

Zij wachtte dramatisch en dwong Blossom om te vragen: „Wat?”

„Het is waar”.

„O, wat spijt mij dat”, mompelde Blossom, aan haar vingers draaiende, „dat spijt mij voor —.” Maar zij zeide het niet.

Haar moeder begreep het. „Ja, het spijt mij heel erg voor Lincoln en de heele stad zal zoo denken. Lincoln had de familieschande uitgewischt en hij verdient niet, dat dat weer komt opduiken. Dat is niet eerlijk, en het is niet natuurlijk”, zeide haar moeder, meer op haar gewone manier.

„En hoe heeft Vader zekerheid gekregen? Heeft iemand anders —?”

„Ja, juist. Mijnheer Cobb zeide tegen hem: „Wel, wie denk je, dat er terug is?” En je vader wist het, maar vroeg: „Wie?” en mijnheer Cobb zei het ronduit: „Ambrose Holt is terug”. En hij woont werkelijk daar bij de houtopslagplaats. Heeft mevrouw Holt er niets over gezegd?”

Blossom schudde het hoofd. „Neen, ik geloof niet, dat ze het weet”.

En toch, hoe kon men daar zeker van zijn? Zelfs al zou de Mater het weten, zou zij dan niet precies eender blijven? Het scheen, dat zij altijd alles op dezelfde manier deed.

„Wel, je vader zegt, dat er maar één ding is, dat hem heeft doen terugkeeren naar — naar het tooneel van zijn misdaad, zou je kunnen zeggen. Het is om iets te krijgen. Zij heeft niets, dus moet het van Lincoln zijn. Hij heeft het gehoord, daar kun je op rekenen”.

„Wat gehoord?”

„Wat gehoord? — dom kind! Gehoord, dat Lincoln succes heeft gehad. Hij is hier om hem af te persen.”

„Maar Moeder! Er is niets, waarmede hij hem geld zou kunnen afpersen.”

„Als Lincoln hem niet geven wil, wat hij vraagt, dan zal hij hier blijven. Lincoln Holt's vader — de schoonvader van Jim Atwood's dochter — die woont bij de houtopslagplaats”.

Waarom, dacht Blossom, blijft Moeder toch zoo hameren op die houtopslagplaats? Zij lachte; de houtstapel werd zoo hoog.

„Wel, schat”, zeide haar moeder verwijtend, „misschien

vind je het grappig, maar Lincoln zal er niet om lachen".

„Nee", zeide Blossom kalm, „dat zal hij niet".

„Je vader zal het hem moeten vertellen. En hem waar-schuwen."

Blossom legde een hand op die van haar moeder. „Moeder, — alstublieft! Vraag Vader — wel, ik zal met hem spreken. Hij moet het hem niet vertellen — nu nog niet".

Blossom dacht aan de nieuwe gedichten.

„Maar schat, hij zal het moeten weten, of hij zal verrast worden en het een of ander ondoordacht doen. Of de menschen zullen het hem vertellen en hem krenken".

Blossom beet zich op de lippen; ja, dat laatste was waar.

„En mevrouw Holt — wel, ze is zijn vrouw — zij is zelfs nooit gescheiden — zijn vrouw moet het zeker toch weten".

„O, lieve hemel", zeide Blossom als een angstig klein meisje.

„Maak je maar niet ongerust, kind. Je vader zal het wel in orde maken".

Blossom dacht na. „Moeder! Vraag Vader om het niet te doen. Vraag hem om te wachten, totdat ik hem gesproken heb".

„Maar je kunt je hoofd toch niet onder een korenmaat steken. En dat van Lincoln en van mevrouw Holt!", lachte haar moeder.

Blossom zou het haar vertellen. Was er dan niemand, ook zelfs haar moeder niet, die het kon begrijpen?

„Moeder, ik weet niet, of u iets geeft om Lincoln's werk —"

„Zijn werk? Je bedoelt de cementfabriek?"

„Nee! Die bedoel ik niet. Ik bedoel zijn gedichten. Ik weet niet, of die iets voor u beteekenen".

„Ik begrijp niet, waarom je dat zegt, Blossom. Het is mij veel waard, dat mijn schoonzoon een voornaam man is. Ik kan niet zeggen, dat ik veel van zijn gedichten geniet, ze zijn te onbegrijpelijk. Ik vind werkelijk, dat Lincoln niet zoo onduidelijk moest zijn. Dat is mijn opinie, nu je er om vraagt. Hij zou verder komen, denk ik, als hij tevreden was met minder duister te zijn. Maar ik ben trotsch op hem, dat weet je wel".

„Help hem dan, Moeder!"

„Ik? Hem helpen?" Haar moeder was verrast, maar nogal gevlend.

„Help mij, om hem te helpen. Houdt dit verdrietige nieuws voor hem verborgen, voor een tijdje maar. Ziet u," ging Blossom snel voort, want haar moeder was op het punt haar in de rede te vallen, „hij is juist met eenige nieuwe verzen begonnen. Misschien worden zij de beste, die hij ooit gemaakt heeft en ook niet zoo onbegrijpelijk. Dit zou hem vreeselijk van de wijs brengen en hem doen ophouden, juist op het verkeerde moment. Misschien zou hij niet in staat zijn het werk weer op te nemen".

„Kijk eens hier, Blossom, dat heb je mis. Je draait soms de dingen om en ziet niet wat het belangrijkste is. Als een vader, die je jaren geleden in den steek heeft gelaten, het in zijn brutale hoofd krijgt om terug te komen, dan moet je dat niet alleen weten, maar je moet ook maatregelen nemen."

„Maar als zijn vader besluit om hier te blijven, wat kan Lincoln daar dan aan doen?"

„Natuurlijk kan hij wat doen! Hij kan het absoluut verbieden. Dit is Lincoln's stad, veel meer dan van dien schavuit. Het zou juist iets voor hem zijn om je huis binnen te komen op etenstijd, als je gasten hadt. O, je kent hem niet, Blossom, het zou echt iets voor hem zijn en zou je willen, dat Lincoln onverhoeds werd overrompeld?"

Nee, zij wilde niet, dat hij zou worden verrast, maar het was buitengewoon belangrijk, dat Lincoln nu gespaard werd. Dit zou al de oude bitterheid en vernedering weer doen opleven en de schoone stemming, waarin hij nu schreef, zou worden verstoord.

Zij was besloten te trachten hem te beschermen, zelfs de kans te loopen om het verkeerde te doen, maar zouden haar ouders het willen?

De thee werd binnengebracht — koekjes voor Blossom en taartjes voor haar moeder. Toen kwamen ook de jongens binnen, Lincoln met een lokeend, die hij gevonden had, en kon zij niets meer zeggen.

Toen het tijd was om te gaan, zeide zij: „Ik wilde graag een briefje voor Vader achterlaten".

„Ga daar aan het bureau zitten", stelde haar moeder voor, maar Blossom wilde alleen zijn en ging naar boven, naar haar oude kamer.

Deze was niets veranderd — een groote, luxueuse kamer, die nooit geheel van haar had geschenen. Zij was ingericht door vreemden en de dingen, die zij gebruikt had, waren door vreemden uitgezocht. Zij zat aan het bureau, waaraan zij vroeger gewoonlijk invitatie verzond en aannam, waaraan zij brieven schreef aan schoolkennissen en jongens. Het leven was toen nog niet zoo gecompliceerd, maar vaak voelde zij een leegte, want zij deed alles wat van haar verwacht werd, alsof alles in haar leven, evenals haar kamer, door anderen werd gearrangeerd en of de sfeer, waarin men verwachtte, dat zij zich zou bewegen, de eenige mogelijke voor haar was. Wat kon een meisje meer verlangen? Maar zij had wat meer verlangd, zij zou niet hebben kunnen zeggen wat. Dat waren de oogenblikken, waarop zij minder vroolijk was en haar moeder was dan geërgerd en placht te zeggen: „Om 's Hemels wil, Blossom, wees nu niet neerslachtig, heb je niet alles, wat een meisje verlangen kan?"

„Lieve Vader", schreef zij, „Ik kom een groote gunst vragen. Ik wilde u vragen om mijn oordeel te volgen inplaats van het uwe en u zult dat niet prettig vinden, maar ik verzoek u op mij te vertrouwen, want het is zoo belangrijk.

Vertel alstublieft niet aan Lincoln, dat zijn vader teruggekomen is. Misschien kan het nog een tijdje geheim gehouden worden — om een zekere reden, waarover ik niet kan uitweiden, mag hij het nog niet weten".

Zij fronste de wenkbrauwen over dat laatste. „Wat voor reden?" zou haar vader willen weten, maar zij kon het hem niet vertellen, want als zij zeide: „Omdat hij nu eenige nieuwe verzen schrijft," zou haar vader lachen en alle geduld verliezen en zeggen: „Je bent gek, wat beteekenen gedichten vergeleken bij zooiets. Je begrijpt niet, hoe een man zoo iets voelt", zou hij er dan, wat vriendelijker, aan toevoegen.

„Daarom vraag ik u, als een van de allergrootste gunsten, die ik ooit gevraagd heb, om de zaak niet met Lincoln te bespreken, voordat ik u zal zeggen, dat het tijd is om dat te doen". Zij fronste de wenkbrauwen weer, want haar vader zou dat ook doen, maar dit kwam haar het beste voor om te schrijven.

„Ik heb het erg gezellig gehad bij Moeder", voegde zij eraan toe, „en de jongens hebben als gewoonlijk veel schik gehad. Alles ziet er hier prachtig uit.

Omhelsd door uw Blossom."

HOOFDSTUK VIII

„Daar is Groot-mater", zeide Paul, toen zij thuis kwamen, „wat doet zij daar?"

„Zij betaalt een taxi", zeide Lincoln koel, want de jongens hadden getwist over de lokeend.

„Hè, dat spijt mij", zeide Blossom onwillekeurig.

Als zij geweten had, dat de Mater ergens naar toe had willen gaan, dan zou zij haar wel gebracht hebben. Zij vroeg haar vaak, of zij niet wilde rijden en als de Mater vrienden wilde bezoeken of boodschappen doen of naar een vergadering wilde gaan, dan vroeg zij gewoonlijk aan Blossom om haar te brengen, want zij begreep, dat zij haar wilden doen gevoelen, dat het gemakkelijk gedaan kon worden. Waarom had zij het nu niet gedaan? Plotseling kwam het haar vreemd voor, vreemder dan noodig was, totdat zij tot het besef kwam, dat er nog iets anders in haar omging — de man van de Mater was hier in de stad.

Na alles, wat er gebeurd was, na zevenentwintig jaar, zou zij toch stellig niet uitgaan om hem te zien. Hoewel het mogelijk was, dat zij, nadat zij het gehoord had, was uitgegaan om iets te doen, om Lincoln te beschermen. Zou zij met haar erover kunnen spreken?

Mevrouw Holt scheen er niet om te geven, dat Blossom's auto, na een oogenblik gewacht te hebben, voorreed, terwijl de taxi wegging. Hoewel, als de Mater wel onthutst zou zijn geweest, zou men dat dan hebben kunnen bemerken?

„Jammer, dat ik het niet wist", zeide Blossom luchtig. „Ik had u anders overal heen gebracht, waar u wenschte".

„Het was maar een boodschap, die mij te binnen schoot", zeide de Mater kalm, „en je was er niet".

Mijnheer Holt was een beetje vroeger thuis gekomen dan gewoonlijk, zeide Millie. Hij was naar „de plaats, waar hij schrijft" gegaan, zooals zij het uitdrukte.

Blossom was blij, dat zij Lincoln op dit moment niet ontmoette. Zij wenschte na te denken, speciaal nu — nieuwsgierig over de Mater. Na even in haar kamer te zijn geweest, ging mevrouw Holt naar de jongens. (Wordt vervolgd)

Foto C. J. Steenbergh

„BEUKENHORST.” DE KARPERSVIJVER

BEUKENHORST

DOOR TINE COOL

HET is in de provincie Noordbrabant, dat wij „Beukenhorst”, het zomerverblijf van den Heer F. H. Fentener van Vlissingen, moeten zoeken. En het is uit Utrecht, dat de familie daar telkenmale weerkeert voor de vacantie en voor de jacht. ☼ De ongeëvenaard lange oprit tot het huis begint aan den straatweg Vught — Voorburg — Boxtel. De op steenen pijlers genoemde naam „Beukenhorst” duidt aan, dat wij ter plaatse zijn, als wij de donkere beukenlaan inrijden; van een huis valt echter niets te bespeuren, alles schijnt als uitgestorven. ☼ Een fazant laat zich niet door de auto verschrikken, en gaat nauwelijks opzij. Rechts zijn de weilanden, waar de koeien grazen, links is een hooge kant, daarachter zijn ook de weiden, en een stroompje kronkelt zich. ☼ Aan het eind van de laan staan terzijde twee dienstwoningen, in een waarvan de boschwachter woont; een wit hek dient te worden geopend en een bocht nemend gaat de oprit verder. Het is wel de eerste, maar niet de laatste bocht die de oprit neemt, want tot zeven maal toe wordt links en rechts omgegaan. De beukenboomen hebben voor eiken plaats gemaakt, de weiden voor korenlanden, ook een eikenhakhoutgedeelte begrenst den weg. Het is eerst na het passeeren van een spooroverweg, dat men op de helft is en een eersten glimp van het huis te zien krijgt, dat echter op nog zeer verren afstand ligt. ☼ Ten slotte komt het oude eikenbosch en hier dichtbij geven Rhododendrons, mooi in een kleur afgestemd met Lupine, ons den waarborg, dat het toch een „buiten” is, dat wij bezoeken zullen. ☼ En dan eindelijk is er het huis dat wenkt, breeduit liggend achter gehooide grasvelden, die voor niets anders dan voor de zeis in aanmerking komen, immers veel te uitgestrekt zijn voor nauwkeuriger onderhouden gazons. Solitaire boomen en groepen boomen, op „toeven” gezet, vragen onze aandacht en leiden haast van het huis af door hun

niet alledaagsch, maar zeer bijzonder zijn; hoog zijn de sparren in gaven uitgroei. ☼ Echter, de oprit laat dit, de laatste bocht nemend, terzijde en neemt nu, wat toch een oprit betaamt, het huis aan het eind, in de omraming van zijn boomen. ☼ Ja, de oprit, die door zijn lengte niet te bewandelen is, heeft zijn doel bereikt; de boomen van de laan blijven achter, terzijde wordt gegaan, want de deur in den voorgevel is het niet die ontvangt. De entree is bij den zeer ouden eik en onder diens beschaduwing. ☼ Het groote huis, met aan de genoemde twee zijden breede bordessen en nog zeer nieuw, staat echter niet alleen. Dat is wel eigenaardig. ☼ Direct in de nabijheid, het uitzicht dan vrijlatend, (ons was zoo immers de gelegenheid geboden het gezicht op het huis te krijgen) staat er de oude boerderij van 1819, onder linden verscholen, ten deele gebruikt, en een gedeelte van de vroegere woning tot jachtkamer ingericht. ☼ Er zijn ook nog andere woningen, van tuinman en rentmeester, bijna aansluitend aan het huis en in contact met moes- en fruittuin, de kassen en een kleinen siertuin, iets wat een bezwaar zou lijken voor een dagelijksch gebruik, wat echter voor een zomerverblijf het voordeel van contrôle heeft. Aan deze zijde is het zware, oude, donkere beukenbosch, waar de beuken hoog rijzen en men geen mensch de boomen in krijgt; de takken toch zijn „glashard”, zooals het zeggen is, schijnbaar gezond, krachtig en bebladerd, maar breekbaar als glas zelf. ☼ Hier staat het op blz. 30 afgebeelde huisje in welks torentje de steenuil nestelt. De voorzijde is den karpervijver toegewend. ☼ Vijf oude eiken zijn in de directe omgeving van het huis en verleen den hun distinctie. Men kan meer dan een woord van lof voor het huis over hebben, daar het groot blijft in hun nabijheid; dit is wel te danken aan zijn colonnade. ☼ Onze afbeelding toont U het huis in weerspiegeling in den anderen karpervijver, die van de Gunnera en de Rhododendrons. ☼

Het is echter niet vóór het huis, dat deze vijver ligt, maar terzijde, rechts van den oprit, wanneer deze het huis nadert. Een rustieke brug, direct over de voordeur gelegen, verbindt de twee oevers. ☼ Dit is een mooie plek; geflankeerd door twee eeuwenoude eiken, bloeien terzijde van de brug Rhododendrons en verschuilen schier het water onder hun jarenlangen groei en den rijken bloei in de oorspronkelijke Ponticumtint, gevarieerd dan met wat voorzichtig rose, dat bij hen past. ☼ En hun bloei herhaalt zich in de weerspiegeling van het water. ☼ De Rhododendrons zijn favoriet in Beukenhorst, meer dan de beuken, wier naam het toch draagt. ☼ Ook in de bosschen staan de Rhododendrons, ook in den „Doolhof” bij den vijver in het bosch. ☼ Onder leiding van den tuinarchitect Leonard A. Springer werd en wordt zoo telkens nog gewerkt op dit groote landgoed, waarbij elf boerderijen behooren. ☼ Maar zijn kostelijkst bezit zijn toch de zeer oude mastbosschen, de gedeelten door de grootere lanen doorsneden, hetzij rij- of met mos begroeide lanen. ☼ Zij hebben echter ook de rechte en de kronkelpaadjes, die over bruggen gaan en al de boschgeheimen toonen, welke eerst ontstaan als jarenlang de schendende hand vèr bleef. ☼ Zou ergens anders de koningsvaren zich zoo prachtig gaaf uitspreiden over donker water, de wilde eenden beschuttend tot de jacht ze verschrikt? ☼ Zouden er ergens anders wel zulke dikke, hoge moskussenkolonies zijn, de eene stapeling naast de andere, elkaar rakend, ter bescherming van de fazanten? ☼ Is er wel een fijner grijsgroen denkbaar dan de kleur van dit mos? ☼ Hoog omhoog brengen de dennen hun kronen, de hoogste wordt op 25 tot 30 Meter geschat en hun ouderdom op 195 jaar. ☼ In zware platen ligt de schors om de boomen en geeft hun een eigen aanzien. ☼ Maar dennen zijn het niet alleen, die op de kagen of ribben staan, de 5 Meter breede grondgedelten, van elkaar gescheiden door de afwateringssloten. ☼ Er zijn ook de eiken en naast de oude zijn er ook de jongere gedeelten; toch heeft het oude de zeer speciale voorkeur van den bezitter en er is geen mensch die zich verstoort hem in deze niet ter wille te zijn door ook maar iets te beschadigen. Waardeert de zwarte specht dit ook, die te kleppen zit en die zeker van den ouden eik weet, in welken de bijen hun woning hebben? ☼ Dit zijn dingen die wij niet weten, maar wat wij wel weten is, dat „Beukenhorst” van den Heer van Fentener van Vlissingen een meer dan heerlijk en een belangwekkend zomerverblijf kan worden genoemd.

De Kastiliaansche hoogvlakte

ONZE reis in Spanje ving aan met over te stappen bij het grensstation Irún, omdat de spoorwijdte in Spanje breder is dan die in Frankrijk en de meeste landen van Europa, hetgeen wellicht iets met de strategie uitstaande zal hebben. Van Irún reist men in een electrischen trein naar San Sebastián, de hoofdstad van de provincie Guipúzcoa. ☼ San Sebastián is een mondaine badplaats, gelegen aan

Foto C. J. Steenbergh

„BEUKENHORST”. HET HUIS BIJ DE OUDE EIKEN

de schitterende baai van de Concha (schelp). De stad is geheel nieuw gebouwd, want in 1813, toen zijn nog slechts een klein visschersdorp was, werd ze door de Engelschen in brand gestoken en geheel verwoest. Achteraf bleek dat geen verlies, want de nieuwgebouwde stad kan door haar schitterende ligging, mooie constructie en prachtige gebouwen wedijveren met de beste badplaatsen van Zuid-Frankrijk. ☼ Wanneer men op de Paseo de la Concha staat, ziet men rechts de Monte Urguell met de oude vesting, het Castillo de la Mota, die als het ware één is met de massieve rots waarop zij is gebouwd, terwijl men aan den anderen kant een tweede rots uit zee ziet oprijzen: de Monte Igueldo. ☼ Tusschen deze beide reusachtige wachters ligt een klein, doch hoog rotseilandje, la Isla de Santa Clara, dat men als het ware de parel van de schelp zou kunnen noemen. Hier laat 's avonds een vuurtoren van tijd tot tijd haar lichtflitsen over de haven scheren. De Paseo de la Concha is 's avonds schitterend verlicht, zoodat de heele baai door een lichtkrans wordt omgeven. Een werkelijk onvergetelijk schouwspel! ☼ Een uitgesproken Spaansch karakter heeft

Foto C. J. Steenbergh

WATER- EN BOSCHPARTIJ OP „BEUKENHORST”

deze stad nog niet. Wel dragen de mannen hier de zgn. „boina”, een baskische muts, die ongeveer het model heeft van de hier bekende alpin, doch veel wijder, en is het schoenpoetsersgilde, dat overal in Spanje vele leden telt, ook hier sterk vertegenwoordigd. ☼ Wil men een typisch oud stadje zien, dan moet men niet verzuimen per tram of auto naar Fuenterrabía te gaan. Een goede autoweg leidt erheen en de afstand is niet groot. Onderweg passeert men de haven- en industriestad Pasajes, waar men U aan den voet van de rotsen, die de haven insluiten, het huis wijst, waar Victor Hugo gedurende zijn ballingschap verblijf hield. ☼ De entree van Fuenterrabía reeds is bijzonder aardig: men treedt het stadje binnen door een oude poort, de Puerta de Santa María en wanneer men daarna de Calle Mayor volgt, een nauwe straat met typische gevels, komt men langs de Iglesia de Santa María bij het Palacio de Carlos V. ☼ Dit gebouw heeft een belangrijke rol gespeeld in de Fransch— Spaansche geschiedenis. Sommige deelen dateeren uit de twaalfde eeuw en eenigszins zonderling doet het aan, dat zich in dit gebouw een twintigste eeuwse lift bevindt, die den bezoeker naar het terras brengt, vanwaar men een schitterend uitzicht heeft over de baai van de Bidasoa en het moderne gedeelte van Fuenterrabía, dat gelukkig op eenigen afstand van de oude stad is gebouwd. Aan de overzijde ziet men het Fransche grensstadje Hendaye liggen. ☼ Het geheele aspect van het stadje is bijzonder mooi. Hier ziet men de typische getraliede vensters, de zgn. „rejas”, die aanleiding geven tot het toepassen van de zonderlingste en grilligste motieven. ☼ 't Wordt tijd onze reis naar Burgos voort te zetten, dat we in ca. 6½ uur bereiken. We passeeren diverse tunnels en slechts van tijd tot tijd kunnen wij een glimp opvangen van het berglandschap. Over het geheel genomen is dit somber, zelfs al schijnt de zon. Nadat wij de tunnels zijn doorgesneld (hier zij even vermeld, dat de rijtuigen van de Ferrocarriles del Norte zeer geriefelijk zijn en de treinen absoluut op tijd rijden), zijn wij het randgebergte gepasseerd, dat de hoogvlakte begrenst. ☼ De aanblik van de hoogvlakte moet voor iemand, die zich Spanje heeft voorgesteld als het zonnige land van het Zuiden, wel een groote deceptie zijn. Zoover het oog reikt, ontdekt men niets dan rotsen en steenen, met hier en daar eenige magere boomen en struiken. Het is hier het echte land van de „Cantos y Santos” (van steenen en heiligen). Zoodra de zon dit land echter met haar stralen overgiet, ontstaan er bijzonder mooie kleurschakeeringen; wanneer dit evenwel ontbreekt, wordt het geheel grauw en doodsch, krijgt zelfs een luguberen aanblik. ☼ Nu en dan passeeren wij een dorp, meestal bestaande uit een huizencomplex van zandkleurig gesteente opgetrokken; terwijl een kerk van bijzondere afmetingen met een massieven toren het geheel domineert. In den regel zijn deze dorpen op een heuvel gebouwd waardoor zij zich bij het vallen van den avond prachtig als silhouetten tegen den horizon afteekenen. Alleenstaande huizen ziet men hier niet in het veld; de onderlinge afstanden der dorpen zijn zeer groot. ☼ Op deze hoogvlakte nu ligt Burgos, temidden van een kleine groene oase aan den oever van een rivier — de Arlanzón —, zooals bijna elke stad van Spanje. ☼ Vele Kastiliaansche steden hebben in hun geschiedenis een bepaalde persoon, die zijn stempel op de stad gedrukt heeft; gelijk dit het geval is bij Ávila, El Escorial en Toledo, zien wij dat ook in Burgos. Hier werd Ruy Díaz de Vivar, beter bekend als de Cid, de nationale Spaansche held, geboren, hier heeft hij geleefd, hier rust ook zijn gebeente. ☼ In tegenstelling tot San Sebastián, heeft Burgos

een eigen karakter, het is het voorbeeld van de Spaansche provinciestad en herbergt een schat van kunstwerken, die hier als ware gegroeid zijn. Een treffend voorbeeld is de wereldberoemde cathedraal, niet zoozeer één gebouw als wel een verzameling van bouwwerken. Ons bestek laat helaas niet toe een volledige beschrijving van dit machtige kunstwerk te geven, dat gerekend wordt tot de Spaansche-Fransche Gothische kathedralen. Aan de samenstelling werd gedurende verscheidene eeuwen door verschillende landslieden gewerkt, waaronder eminente kunstenaars als Meester Hans van Keulen, die de beide hoofdtorens bouwde, Gil de Siloe, Juan de Vallejo en Felipe Vigarní, alsmede de zoon van eerstgenoemde, Diego de Siloe, die hun aandeel hadden in de samenstelling van dit godshuis. ☼ Ook op korten afstand van Burgos bevindt zich nog een overvloed van kunstwerken. Wij noemen slechts „La Real Cartuja de Miraflores”, oorspronkelijk een jachtpaleis, door Juan II volgens testamentaire beschikking van zijn vader Enrique el Doliente veranderd in een klooster; „El Real Monasterio de las Huelgas”, eveneens oorspronkelijk een lustslot, thans een nonnenklooster en last but not least „San Pedro de Cardena” met de graftombe van den Cid en ook de plaats waar hij volgens het epos „El Poema de Mio Cid” bij zijn verbanning afscheid nam van zijn vrouw Jimena en zijn beide dochters. ☼ Zeer de moeite van bezichtiging waard is ook de prachtige poort, de Arco de Santa María, met de oude brug, de Puente de Santa María. ☼ Een treinreis van 6 uren brengt ons via Medina del Campo naar Madrid, welks Estación del Norte gunstig afsteekt bij het Gare du Nord te Parijs. Madrid heeft geen uitgesproken Spaansch karakter, doet integendeel zeer cosmopolitisch aan en heeft zich in het laatste decennium tot een wereldstad ontwikkeld. Dat de Spanjaarden trotsch zijn op hun hoofdstad, blijkt wel uit het gezegde „De Madrid al cielo y en el cielo un ventanillo para ver a Madrid” (Van Madrid naar den hemel en in den hemel een kijkgat om naar Madrid te kijken). Dergelijke sterke beweringen komen in Spanje veelvuldig

Foto C. J. Steenbergh

„BEUKENHORST”. HET HERMIETENHUISJE WAAR DE STEENUIL NESTELT

voor en hierin herkent men den Oosterschen invloed, die zijn stempel ook op diverse andere uitingen van dit sympathieke volk heeft gedrukt. ☼ De zomermaanden in Madrid zijn zeer warm, terwijl er gedurende den winter een onaangename koude kan heerschen. Vandaar dat, evenals op Burgos, ook op deze stad het gezegde van toepassing is „nueve meses de invierno, tres meses de infierno” (negen maanden winter, drie maanden hel). ☼ Het hoofdplein van Madrid, de Puerta del Sol, waar de Madrileenen zoo trotsch op zijn, hebben wij persoonlijk niet zoo kunnen bewonderen. De stad heeft echter mooie breede straten, zooals b.v. de Calle de Alcalá en de Carrera de San Jerónimo; ook bevinden zich in het Oosten der stad prachtige promenades als de Paseo de Recoletos en de Paseo del Prado. Onder de gebouwen vallen vooral op het Palacio de Comunicaciones (Hoofdstadskantoor), Palacio del Ministerio de Guerra en het gebouw van de Banco de España. Taxi's zijn er in overvloed en betrekkelijk goedkoop. De stadstram, die door een Belgische maatschappij geëxploiteerd wordt, is echter nog verre van ideaal te noemen. ☼ Ten tijde van de regeering van koning Alfonso XIII was er nog een bezienswaardigheid, die nu wel verdwenen zal zijn, nml. het aflossen van de wacht. De muziek, de entourage, de kleurige uniformen, waarbij de nationale kleuren rood en geel overheerschten, dit alles werkte ertoe mede om dit schouwspel onvergetelijk te maken voor wie het eens zag. ☼ Een bezoek aan het Museo del Prado, een der belangrijkste kunstverzamelingen ter wereld,

mag zeker niet achterwege blijven en wie een begrip wil krijgen van de Spaansche schilderkunst, doet het best te beginnen bij de werken van Pedro Berruguete, die nog iets in zijn werk heeft van de Middeleeuwen. Men kan dan via Vermejo overgaan naar de groote meesters van de 16e eeuw, zooals Juan de Juanes, Morales, de portrettist Sanchez Coello, El Greco, de schilder van Toledo, die een aparte

zaal vult met groote composities als de Kruisiging, Opstanding en Uitstorting van den Heiligen Geest, Ribera, Zurbarán en in het bijzonder Velázquez, Murillo en Goya. Ook de buitenlandse schilderkunst is hier zeer goed vertegenwoordigd, b.v. Titiaan, Tintoretto en Veronese en van de Hollandsche school Rogier van der Weijden, Memling, Dirk Bouts en Patinir. ☼ Wie van wapenverzamelingen houdt, kan zijn hart ophalen aan de schitterende collectie in het Museo de la Armería, gelegen aan de Plaza de la Armería bij het Koninklijk Paleis. ☼ Van Madrid uit kan men excursies per auto of trein maken naar Toledo, El Escorial, Segovia en Avila. ☼ De autowegen in Spanje zijn zeer goed onderhouden, voorzien van alle aanwijzingen tot regeling van het verkeer, en de benzinepompen ontbreken niet. Dit is echter eerst sedert de dictatuur van Miguel Primo de Rivera tot stand gebracht en wat men ook van zijn regeeringsbeleid mag zeggen, men zal moeten toegeven, dat hij Spanje heeft voorzien van een zeer goed wegennet. ☼ Na een rit van vijf kwartier komen wij te Toledo. Wij rijden een

heuvel af en zien op de heuvels aan de overzijde van de Taag de stad liggen, nog gedeeltelijk door muren omgeven, met boven alles uit het Alcázar en de Cathedraal. Als wij de stad ingaan, is het ons alsof wij in een vroeger tijdperk terugtreden. Hier begrijpen we wat de dichter Don José Zorrilla heeft willen zeggen in zijn gedicht „A buen juez mejor testigo” met „un recuerdo es cada piedra que toda una historia vale” (elke steen is een herinnering, die een heele geschiedenis in zich sluit). Dat is te Toledo inderdaad het geval. Alle volken en horden, die deze stad hebben veroverd en later weder

hebben verloren, lieten daar iets achter van hun wezen, hun geest en cultuur. ☼ De straten loopen er kris-kras door een en het is goed merkbaar, dat de stad op een heuvel is gebouwd, want het loopen is er vermoeiend. Maar daaraan denkt men niet: de eene straat is nog schilderachtiger dan dan de andere in deze half Moorsche stad. ☼ Bezienswaardig zijn vooral de kathedraal, die een massa kunstschaten be-

vat en het Alcázar, vroeger paleis, thans Militaire Academie, maar men heeft Toledo niet gezien, indien men zou nalaten een bezoek te brengen aan het Museum en aan het Huis van El Greco. Deze eigenaardige Griek, eigenlijk Dominico Theotocópuli van naam, maar waarschijnlijk, omdat deze den Spanjaarden een weinig vreemd in de

ooren klonk, kortweg „El Greco” (de Griek) genoemd, heeft hier zoovele meesterwerken vervaardigd, dat zijn naam onafscheidelijk aan dien van Toledo verbonden is. ☼ In de Iglesia de Santo Tomé is een schilderij te zien, dat wereldberoemd is, omdat het eenig is in compositie: „El entierro del Conde de Orgaz”. Hij was de schilder die zich niet aan de onderlinge verhouding der afmetingen stoorde. Zijn kunst

schiep de met licht overgoten figuren, die den beschouwer overweldigen. ☼ Vermeldenswaard is nog de kerk „Santa Maria la Blanca” oorspronkelijk synagoge, daarna achtereen volgens kazerne, opslagplaats en kerk, gebouwd in Mudéjarstijl d.w.z. een bouwstijl zooals de onderworpen Mooren gewoon waren toe te passen. Bezienswaardig zijn ook de

Sinagoga del Trónsito, dateerend uit de 14e eeuw en de Puerta del Sol, een goed voorbeeld van Moorsche architectuur. ☼ De industrie, waardoor Toledo beroemd is geworden, is de wapenindustrie. Toledo-degens behooren nog steeds tot de beste der wereld. Prachtexemplaren kan men hier koopen, zeer kunstig bewerkt met de wonderlijkste motieven. Doch ook de goudsmeedkunst bloeit hier en haar producten doen zelfs heden nog denken aan de accuratesse van den Moorschen arbeider.

(Slot volgt)

J. C.

DE KASTILIAANSCH HOOGLAKTE. FUENTERRABÍA AAN DE BAAI VAN DE BIDASOA

DE KASTILIAANSCH HOOGLAKTE. VISSCHERSHAVEN TE SAN SEBASTIÁN

EEN TOSCAANSCH E STAD IN DE LATERE MIDDELEEUWEN

2) DOOR KAZIMIERZ CHLEDOWSKI. (*Vervolg*)
DE oorlogen van Siena waren dan ook slechts burentwisten over erfscheidingen, over het beploegen van landerijen. Maar het kenmerk van grensgeschillen is de halsstarrigheid van de twistende partijen. Een dergelijke, bloedige twist met het aangrenzende Arezzo duurde eenige eeuwen. Om de aanleiding te zoeken, zou men moeten teruggaan tot den tijd der Longobardische koningen. Bij het afpalen der jurisdicties, waarbinnen toentertijd ook het administratieve gezag van kracht was, kwam een deel der diocese van Arezzo, achttien parochiën, onder de banne van Siena, tijdens het bewind van den Gastalde. Het spreekt van zelf, dat de bisschop van Arezzo geen afstand deed van zijn rechten op deze parochiën, terwijl de bisschop van Siena, overal waar deze stad haar wereldlijken arm had uitgestrekt, aanspraak maakte op het kerkelijk gezag. Reeds in 711 vermoordden de partijgangers van den bisschop van Arezzo den Sieneeschen Gastalde Godberto, die de rechten van zijn vaderstad verdedigde. Vier jaren later beslechtte koning Luitprand, bijgestaan door vier tot scheidsmannen gekozen bisschoppen, het geschil ten voordeele van Arezzo. Doch Siena liet zich niet zoo gemakkelijk

DE KASTILIAANSCH E HOOGVLAKTE. TOLEDO, TUIN
VAN HET CASA DE EL GRECO

DE KASTILIAANSCH E HOOGVLAKTE. BURGOS, PATIO
VAN HET „REAL CARTUJA DE MIRAFLORES”

uit het veld slaan, de guerrilla bleef aanhouden, het geding werd voortgezet voor de Romeinsche Curie, welke door hare uitspraken, nu eens ten voordeele van Arezzo, dan weer ten voordeele van Siena, de verwarring nog grooter maakte. De rechtspraak hing af van ephemere politieke beweegredenen. Paus Victor II wees het recht toe aan den bisschop van Arezzo, Nicolaas II aan de Sieneezen; Alexander II vernietigde de uitspraak van zijn voorganger, Calixtus II was weer op de hand van Siena, maar een jaar later stond diens opvolger Honorius aan de zijde van Arezzo. ☒ De uitspraak van Calixtus griede en kwelde den bisschop van Arezzo dermate, dat hij al het mogelijke verzon, om de beslissing ongedaan te maken. Hij wilde zich met den bisschop van Siena aan een Godsoordeel onderwerpen. Beiden zouden in afzonderlijke vertrekken van het Lateraan te Rome met gesloten deuren moeten vasten. Wiens deur het eerst van zelf openging, dien zouden de bewuste achttien parochiën toebehooren. ☒ De bisschop verzon nog een ander plan, nog absurder dan het vorige. Beide kerkvorsten zouden arm in arm op hetzelfde tijdstip in den Tiber springen: hij die verdronk, zou het geding definitief verloren hebben. ☒ Guelfredo, de bisschop van Siena, was voor een dergelijke rechtspleging niet te vinden, doch keerde uit Rome huiswaarts, nam op Pinksteren bezit van de betwiste parochies en toonde de bevolking het zwarte kruis, hem door den paus gegeven ten teeken van zijn macht. ☒ Een andere, soortgelijke oorzaak van bloedige gevechten tusschen Siena en haar naburen was de nalatenschap van „de groote gravin” Matilda. Honderd jaren lang hebben de steden van Toscane daarover getwist, wat ten gevolge had, dat het Italiaansche land nu eens door den keizer, dan weer door de partijgangers van den paus verwoest werd. De vrije steden ko-

zen nu eens de eene, dan weer de andere zijde, naar gelang zulks op het gegeven tijdstip in hun voordeel was en zij hoopen, van dit erfgoed een slot of een lapje grond machtig te worden. Siena en Florence hadden hierbij tegenstrijdige belangen, vandaar dat er tusschen beide steden geen eind kwam aan de vijandschap, de oorlogen en strooptochten. ¶ „De Sieneezen en Florentijnen” — aldus een Italiaansch schrijver — „haatten elkaar tot in het diepst van hun ziel met geraffineerden hartstocht en zij beoorloogden elkaar voortdurend te vuur en te zwaard, met intrigues, repressailles, hoon en sarcasme, in proza en vers, op de heuvelen van Chiana en in het dal van de Elza; zij sarden elkaar in novellen, in legenden en in dichtkunst”. Een volkscazone over de Meucci (spotnaam der Sieneezen) gewaagt spottend „hoe zij drie mannen hadden in hun Bicherna (financiële afdeeling) met drie lire op zak, steeds schreeuwend: oorlog! oorlog — doch hoe, toen de Florentijnsche Marzochi zijn mannen schudde en zijn blanke tanden liet zien, de wolvin vluchtte en begon te blaten als een lammetje”. ¶ De kroniekschrijver Salimbene verhaalt in zijn markanten stijl, hoe, evenals tusschen een mensch en een slang, een hond en een wolf, een paard en een draak, van nature reeds afkeer en vijandschap bestaat, ook de onderlinge wrok den steden van Toskane ingeboren is. De inwoner van Pisa kan den Genuëes niet uitstaan zoomin als zijn buurman uit Lucca, de Florentijn haat Pisa, enzovoort. ¶ De haat tusschen Siena en Florence had overigens vele zwaarwichtige oorzaken, want zoowel wat de politieke als wat handelsbelangen betrof, bestond er een scherpe tegenstelling tusschen beide steden. Siena was de vertegenwoordigster van de

Ghibellijnen, de aristocratie, den feudalen adel; Florence, waar de bevolking voornamelijk den Guelfi was toegedaan, was de meest democratische stad van Italië. ¶ Het krachtig in bloei toenemende Siena had niet slechts te kampen met vreemde vijanden, doch op het eigen grondgebied woonden een groot aantal feudale ridders, die met afgunstig oog de wassende macht en het zelfbestuur der burgerij aanschouwden. Tegen het einde der XIIIe eeuw telde de jurisdictie van Siena acht en zestig machtige aristocratische geslachten. Uit traditie en eigenbelang steunden deze geslachten den keizer, zij waren machtige vertegenwoordigers der Ghibellijnen; het volk, in het bijzonder het behoeftige deel, had reeds uit den gewonnen haat van armen tegen de rijken de zijde der Guelfi gekozen. De oude geslachten van Longobardische en Frankische afkomst vormden dan ook een kaste van magnaten, steeds in oppositie tegen de burgerij. De steden haatten deze vijanden van hun welvaart en hun vrijheid. In de volksverhalen leven de vreeselijke roofridders nog steeds voort en — naar men zegt — verschijnt nog heden in het dal della Paglia op nevelachtige herfstdagen een zekere Ghino di Tacco met een groote speer in zijn hand omdat, daar hij den paus beroofd heeft, zijn ziel kan geen rust vinden.

(Wordt vervolgd)

Rondom Breda's groote Markt

DOOR M. C. VAN ZEGGELEN

II. HET BEGIJNHOF

TWINTIG kleine huizekens, uiterst proper en helder, twintig kleine tuintjes, duizende kleurige bloemen en zonneschijn op de roode steentjes. 's Morgens voor twaalf. De Begijntjes zijn druk bezig, bij de pomp, in de tuintjes, op den drempel der woning — er wordt geschrobt, gepoetst, ieder heeft de grootste aandacht bij 't werk, maar als ik het waag een harer aan te spreken, glundert mij onmiddellijk een vriendelijk oud gezichtje tegen, diep weggedoken in de witte nonnenkap. Fleurig en vrolijk is het Begijnhof en fleurig en vrolijk lijkt ieder Begijntje als ge haar in de oogen kijkt, niet 't minst zij bij wie ik binnen mocht in 't laatste huisje. Eigenlijk zijn het de kinderen die mij er brengen — de kleuters die op 't plaatsje voor t' huis in de schaduw van de kapel aan 't dansen zijn, hand aan hand — de bewaarkinderen, want er is 'n bewaarschooltje ook! Nu 't nog vakantie is, zijn er ook groteren van tien en negen die

de kleintjes bezig houden. Die brengen de wijzere spelletjes mee. Aftellen, met z'n vieren bij elkaar, net zoo lang tot één af is en dan elkaar nazitten en pakken. Wijs staan de gezichtjes, dicht bij elkaar, alle oogen volgen de groote met twee blonde vlechten, wier vinger prikt naar 'r auditorium: „Zeg eens nichtje, zwart gezichtje — Geef me toch een hemd van jou — Neen zei 't nichtje, zwart gezichtje, Ik heb heel geen hemd voor jou! — 'k Heb er vijf, een voor 't lijf, twee in de kast, twee in de wast — opgepast! — af.” ¶ En dan weer „Zeg eens

Foto C. J. Steenbergh

HET BEGIJNHOF TE BREDA

nichtje...” tot ze mij zien. „Wou U binnen?” Ze zijn heel niet verlegen. In Brabant zijn de menschen dat niet, ook de kinderen niet. „Kom maar mee!” en alle handjes willen mij tegelijk binnen loodsen. Daar zit de moeder maitres, in 't hoekje bij 't ruitjesvenster en 't witte gordijn — een groote mand op haar zwarte schoot. Ze dopt erwten en een andere Begijn schuurt 't koper gestel bij 't fornuis. Twee lange, leeg banken staan in de kamer. „Daar bidden ze, vertelt Begijntje Maitres, maar als 't mooi weêr is spelen ze buiten!” De bak met erwten wordt even op zij gezet. „U mag best m'n heele huisje zien!” en we gaan 't trapje op naar een hooger gelegen kamer. Alles keurig, met bedsteden en matten stoelen en matten op den grond, glanzend, schoon als ware 't een tentoonstelling van „zoo was 't eens”. — Moeder Maitres dribbelt weer naar beneden. Ze moet weten waar ik vandaan kom, wat ik doe, hoe oud ik ben en dan tintelen haar donkere oogjes en we zijn 't samen eens, dat werken een mensch jong houdt. De zon schijnt, dus de kinderen zijn weêr buiten, de banken blijven leeg, „de nichtjes met de zwarte gezichtjes” staan weer in spannende aandacht bij elkaar — 't noodlot afwachend van den fatalen wijsvinger. Ik werp even een blik in de stille kapel, waar een licht bij het altaar brandt, wandel dan langs de bonte bloementuintjes, door groene heggen gescheiden, naar den uitgang. Witte kappen, waarin de vriendelijkste gezichten schuil gaan, knikken

Foto C. J. Steenbergh

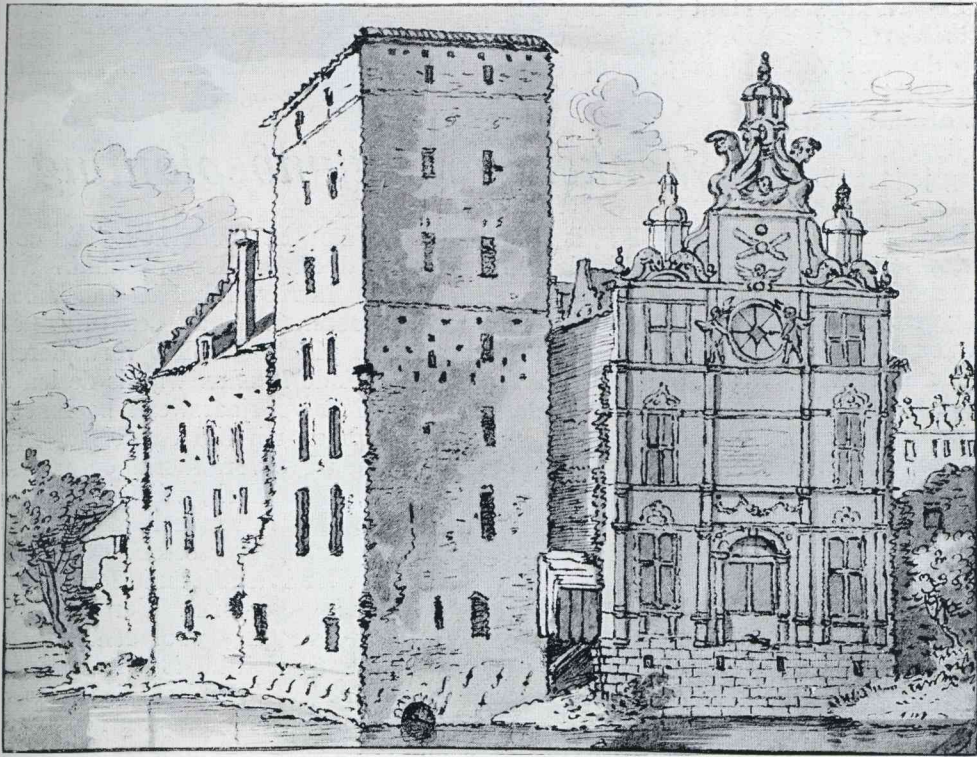
DE DUIVENTOREN (LINKS) EN DE GRANAATTOREN (RECHTS), OVERBLIJFSELEN VAN HET OUDE KASTEEL VAN BREDA

mij toe. De poort valt dicht. Ik sta in de Catharynestraat — maar ik hoor de kinderstemmetjes nog vaag zingen: „'k Heb er vijf — één aan 't lijf . . .”. Van der Aa vertelt van dit Begijnhof, dat het in 1240 door Machteld van Diest, de gemalin van Godevaart IV, Heer van Breda, gesticht werd. Toen stond het echter op het voorplein van het Kasteel van Breda, daar waar nu de rijschool en de stallingen der militaire academie zijn. Hendrik van Nassau liet in 1531 de Begijntjes verhuizen naar de plek waar nu haar hof is, achter de kapel van St. Wendelinus in de St. Catharinastraat. „De huisjes worden bewoond, aldus v. d. Aa, door Begijnen, wier bezigheid bestaat in gedurige geestelijke oefening; terwijl er eenige zijn, die de beginselen van godsdienstig onderrigt en onderwijs in handwerken aan zeer jonge kinderen geven”. — Dat was dus reeds in veel vroeger tijden zoo, en de gewoonte schijnt gehandhaafd te zijn, nog niet schoolgaande kinderen bij de Begijntjes te bewaren. Waar zouden ze ook veiliger zijn dan daar in dat rustige, zonnige hofje, bij al de vriendelijke, oude, vroolijke vrouwtjes? — Vlak aan het Begijnhof grenst het mooie Valkenberg, het lustoord der Bredaenaars, en zijn naam voert ons terug naar de woelige tijden uit den 80-jarigen oorlog, toen dit park het terrein der Heeren van Breda was, waar de valken voor de jacht werden afgericht, ook naar vrederiger, maar ijdeler periode toen het een „vermakelijker hof was, verdeeld in 17 regelmatige vierkanten bloembedden, waarop witte pleisterbeelden stonden — de 17e en 18e eeuw dus. Onze tijd kent het als een prachtig lommerrijk park, met grooten vijver en sierlijke bruggen, open voor iedereen, voor jong en oud, arm en rijk. Aan den zelfkant heeft men nog doorkijkjes op de oude muren en wallen van het voormalige kasteel, thans militaire academie. Eens, ten tijde van René van Chalons en Willem van Oranje, was er een brug die het kasteel met het Valkenberg verbond — op het terrein der academie kan men die plek gemakkelijk terug vinden, zij moet juist over den hoofdingang gelegen hebben, zoodat de ruiters, van de valkenjacht terug keierend, recht op het kasteel aanreden, het plein links latend. Hooge gasten als Maximiliaan van Oostenrijk en Philips de Schoone zullen waarschijnlijk, van zulke middeleeuwsche geneugten huiswaarts keierend,

deze brug zijn overgereden, en wie weet hoe vele malen de bevallige, stille Gravin van Buren troost zal hebben gezocht aan de overzijde der kasteelgracht, als haar jonge gemaal, de Prins van Oranje voor de eer der Nederlanden in Frankrijk of Duitschland vertoefde? — De plek waar deze brug eens moet geweest zijn is dicht begroeid met struikgewas, er is hier niets meer dan het gedeelte der buitengracht dat aan die oude tijden herinnert. Het gebouw der academie heeft in vorm nog dien van het kasteel bewaard, doch dit is ook het eenige overblijfsel van de oude burcht. Binnengracht en ophaalbruggen zijn verdwenen. Arsenaal, Watermolen, het Plombé, de omwalling met 9 torens bestaan niet meer. Alleen rijzen daar, oud en verweerd, de twee stoere veteranen, met hun achtkantig dak en ommuring, de Duiventoren en de Granaattoren, verdedigingswerken van Hendrik III, en geven, met hun breedten voet in 't water, het beeld van het oude Breda, de martiale vesting, het beeld van den strijd tusschen Spanjaard en Hollander, want bij hen is die doorkijk naar de stad, de verradelijke sluis waar het turfschip van Adriaan van Bergen zou hebben aangelegd, die later het Spanjaardsgat gedoopt werd. Die torens, de Duiven- en Granaattoren, staan daar nog als wachters voor de stad Breda. De vaantjes op hun trans draaien in den wind, de oogen der kleine dakvensters zien naar de groene singels, naar de straten en straatjes aan den overkant; niets weten zij van de nieuwe wijken, van de park- en villabuurt die de oude Veste in een open plaats herschiepen. Zij kennen alleen dat, wat uit hun tijd is, Begijnhof, Capucijnerklooster en kerk. Zij kennen alleen dien hoogen toren met zijn metalen stem, de stem van de groote klok Roelant — die als zij „luidt aan eenen kant, dan is er „alarm of brant” — doch als zij gaat, aan beide zijden”, „dan is Breda in groot verblijden”. — Als bewaarders van den ouden tijd staan zij daar, en zullen er, hopen wij nog lang blijven staan, ter eere van deze Brabantsche historische stad.

Aphorisme. Hoe kan men iemand de groote lijnen aantoonen, als hij de kleine te krampachtig bestudeert, hoe kan men iemands uitzicht verbreden, als hij zelf steeds onzichtbare heesters voor zijn huis plant.

M. W. B.

ZUIDELIJK AANZICHT VAN DE GROOTE ZAAL VAN HET KASTEEL
VAN BREDA IN DE 16de EEUW

Naar een teekening in het Archief van het Prov. Genootsch. voor Kunsten en Wetenschappen te 's-Hertogenbosch.

Gletschersagen uit het Loetschental

DOOR J. SIEGEN

VI. DE BERGGEESTEN

VROEGER, als onze oude gidsen verhaalden van hun eerste bestijgingen van de bergen, vroegen wij dikwijls: „Waarom hebben jullie voorouders niet al vroeger de bergen beklommen?” En altijd luidde het antwoord: „Zij meenden, dat de berggeesten daar niemand toelieten”. ☼ Iedere berg heeft zijn eigen geest, kleiner of groter, al naar den omvang van den berg zelf. Als de berg zijn top in de wolken verbergt, zet de berggeest zijn kap op. Spant hij wolkenveeren uit, dan kamt de berggeest zijn haar. Ook is de berggeest een weerprofeet, vooral die van den Bietschhorn, den hoogsten berg van het Loetschental. ☼ „Heeft de Bietschhorn een hoed, dan is het weer goed; heeft de Bietschhorn een veer, dan komt er regenweer”. ☼ De berggeest van den Bietschhorn is een geweldige reus. Met zijn breekijzer rukt hij stukken van de rotsen, met één voet kan hij de gletschers doen beven, zoodat groote ijsbrokken neerstorten. Twee vreeselijke dieren heeft hij in zijn dienst, twee zwarte bokken met groote horens, die met hun hoeven den grond loswoelen, waardoor de steenen van de steile berghellingen neerrazen. Meestal huizen deze dieren in den Gallengufer en drinken uit den Gallenbron, die dan meteen ophoudt te vloeien. ☼ Soms komen de bokken tot in het dal, bij voorkeur in heete zomers, wanneer de gletschers als was smelten, of wel na een vreeselijk onweer, zooals dat in het gebergte met verdubbelde kracht kan woeden. Onder den gletscher begint het dan angstwekkend te bruisen, de moraines komen in beweging, een bruine massa van modder en steenen, de „Horlauwina”, glijdt naar beneden langs den Birchinn. ☼ Eens waren er hooiers aan 't werk op de Brunnmatten, toen zij de Horlauwina zagen aankomen. Meteen hoorden zij duidelijk den eenen bok tot den anderen zeggen: „Trek hard, trek hard”, waarop de andere: „Dat bevalt mij niet, er wordt vandaag daar beneden gevestigd”. ☼ Toen hij dat vernam, is de geestelijke van Blatten bij het nieuwe kruis tegenover de Birchbeek een heilige mis gaan lezen. De booze strooide zand en steenen in het misboek om het heilige offer te verhinderen en om te ontkomen aan de uitbanning. Maar gelukt is hem dat niet. ☼ Niet minder vreeselijk dan de bokken van de Birchbeek was de Gandeggungeest. De Gandegga heet de hooge zijmoraine van den Langen Gletscher, van de Dischligbeek tot de weidegronden van Sässen. In de Gandeggung huisde een geweldige gems. Op een keer werd hij gezien door een jongen uit Eisten, den lateren Prior Siegen. Dat is nu twee honderd jaar geleden. De jongen hielp zijn vader in den Gorpä met het plukken van jeneverbetakken. In de warme middagzon sliepen beiden in. Opeens

werden zij gewekt door een geweldigen steenval. De jongen riep: „Wat is dat voor dier in de Gandeggung?” ☼ „Ik zie niets”, antwoordde zijn vader. ☼ „Ik zie het dier duidelijk. Het stampet met zijn hoeven, zoodat de steenen omhooggesmeten worden tot in den Gletschergrund en de Anen”. ☼ „Dat moet de Gandeggungeest zijn; alleen onschuldige kinderen kunnen hem zien”. ☼ „Als ik groot ben”, zei de jongen toen vol ernst, „zal ik het dier tot rust brengen”. ☼ Zijn vader geloofde niet in deze voorspelling, maar toch zou zij uitkomen. De jongen ging studeeren, eerst bij de Jezuïten te Brig en later aan de hoogeschool te Weenen. Als priester kwam hij terug in zijn geboorteland en daar heeft hij voor de eerste maal de heilige mis gelezen. Een drievoudigen zegen heeft hij toen uitgesproken: den eersten over zijn bloedverwanten, den tweeden over het volk en den derden over den Gandeggung. Niemand heeft daarna ooit meer den Gandeggung-geest gezien, maar de Anen en de Gletschergrund liggen nog altijd vol steenen, tot nadeel van de Gletscher- en Guggin-weiden.

DE EENZAME

TOEN het kouder werd in November en over Noord-Europa de kilheid van den herfst toog, voelden zij weg te moeten gaan van de goede oude verblijfplaats, waar nu elken dag het voedsel moeilijker te vinden werd. ☼ Waarheen? Och, dat deed er niet toe. Maar zeker was, dat het zou zijn naar het zoelere Zuiden. Naar het land en het water waar altijd overvloed bleef van eten. ☼ En gehoorzamende aan de bijna voor alle vogels geldende natuurwet, die al zoo veel gevleugelden had doen trekken, trok de troep smienten het onbekende tegemoet. ☼ Kolossaal, daar zat vaart achter, dien eersten dag. 't Was alsof de Poolwind, dien zij

Foto Wanner

TELLIALP EN BIETSCHHORN IN HET LOETSCHENTAL

haatten, en die de laatst afgewachte en krachtigste waarschuwer was om te vluchten, ze nu nog hielp ook. Voortgeblazen door zijn ademstooten wikte de troep door tot op de kust van Jutland. Daar was de eerste pleisterplaats. Ook dat schreef die wet zoo voor. En vooral vogels, die zoo wantrouwig zijn ten opzichte van de dingen die buiten hen liggen, leggen onvoorwaardelijke gehoorzaamheid aan den dag jegens alles, wat innerlijk in hen gewekt wordt. ☼ Niet te lang mocht echter getoefd worden, want het doel was nog ver. De wind, die ze eerst had voortgeholpen, liet ze verder in den steek en geheel op eigen kracht suisdan ze langs de Nederlandsche kust, die in mist en nevelen gehuld lag. Toch was de weg gemakkelijk te vinden. Het geluid van de bruisende branding was een zeker spoor om te volgen, nu de gele lijn der duinen niet gezien kon worden. ☼ Helaas zou één der vluchtelingen niet verder komen dan tot Scheveningen. ☼ Hoog boven de duinen zijn daar de draden van het radio-station gespannen, tusschen ijzeren torens; tegen een dezer draden botste hij met den linkervleugel. Met bijtende pijn in den romp en half versuft door den schok, zwenkte hij Oostwaarts af, terwijl de gansche stoet doorstoof. Reeds na enkele minuten verminderde zijn groote snelheid. 't Ging nu over de huizen van den Haag. ☼ Neen, 't ging niet meer! De linkervleugel werd onbruikbaar. Er mocht van komen wat er van komen wilde . . . hij moest dalen. Met den kop terug- en de pooten stijf opgetrokken, viel hij in een breede straat, schoof over het trottoir en bleef liggen . . . Zoo zal ongeveer de voorgeschiedenis geweest zijn. In die straat vond hem 's morgens vroeg een agent van politie, die niets beters wist te doen dan de smient als een heel vreemd „gevonden voorwerp” mede te nemen naar het bureau. ☼ „Vast nog geen slecht boutje,” meende daar, begeerig, één der agenten. „Zijn hoogte-roer is bepaald onklaar,” vermoedde spottend een ander. De voorlooppig eenige goede oplossing van het bestemmings-vraagstuk wist een derde. Hij telephonerde ons en reeds binnen een uur na zijn promotie tot vindeling, zat de prachtige smient met beschadigde slagpennen bij ons in den goed afgesloten vijver. ☼ Daar verbleef al een zeer gemengd gezelschap. Zes tamme eenden met een woord; een meeuw, met een door stookolie leelijk bedorven pak; een kreupele taling, die ook niet meer kon vliegen; dan een dodaars en een koet. Voorts was er doorlopend bezoek van en open tafel voor alle mogelijke gasten, die water, voedsel en veiligheid zochten. Zij verdroegen elkander steeds opperbest; alleen de meeuw hield zich deftig op een afstand. Die verkende de geheele omgeving en stelde levendig belang in alles wat passeerde buiten den vijverkom. Maar hij rapporteerde den lotgenooten nooit iets. ☼ Thans is de smient, wiens wond in den romp al lang genezen is, alleen achtergebleven. De eenden zijn met hun heer en hoeder den polder ingetrokken. Komen over enkele maanden beslist met een stoet jongen terug. De meeuw huist thans ergens aan het strand; misschien wel op Texel, het Paradijs der meeuwen. Hoewel dezen zomer geen baas in het vliegen redt hij zich wel. Sinjeur koet heeft de vrijheid herkregen op het Brasemermeer. Is daar misschien al weer een eigen huishouden begonnen. Taling en dodaars zijn vertrokken zonder nader adres achter te laten. Onze smient slijt dus in eenzaamheid zijn dagen en nachten. „Zal-ie nooit ruzie krijgen,” meent één van mijn vrienden. Alsof de ergste ruzie niet is die in zijn eigen smienten-kop,” heb ik hem tegengeworpen. ☼ Er is echter alle hoop dat ook deze vogel na den rui weer tot vliegen in

staat stellende vleugels zal hebben. Dan staat de weg naar de gulden vrijheid wijd open. Houd moed, beest. Eens komt je dag. Maar ja, hoe zal men dat nu een om eenzaamheid treurende vogel aan het verstand brengen? A. v. D. M.

Wenken voor tuinbeplanting

DE ZODENBANK

HET is wintertijd en aan het onderhoud van den tuin is niets meer te doen op het oogenblik. Wij hebben de droge dagen in November en December goed besteed met schoonmaken van den tuin, het afsnijden van afgestorven vaste planten en het verwijderen van het laatste onkruid. Zodoende kunnen wij als de lente in aantocht is dadelijk met het voorjaarswerk beginnen. Als het nu open weer blijft hebben wij tijd en gelegenheid om reeds lang van te voren bedachte veranderingen aan te brengen. Natuurlijk grof werk, grondwerk, wijziging in de paden of in de bodembeweging, alles in zooverre wij niet te veel waardevolle planten behoeven te verzetten, want hier-

voor is de tijd: middenwinter, niet geschikt. Een aardige toevoeging voor een middel-groote tuin is een zoden-bank. Zoo'n bank is met een passende omplanting een prettig rustpunt, zoowel voor het oog als om er met een vriend een oogenblik op neer te vallen, een praatje te maken en weer verder te gaan. De grasbank moet zoo gelegen zijn, dat men er een mooi gezicht van in den tuin heeft en het is bepaald noodig dat zij volop zon krijgt. ☼ Als wij nu een geschikte plaats in onzen tuin gevonden hebben en over voldoende, b.v. 3 M³., niet te zanderigen grond beschikken, dan kan al die grond als een langwerpige hoop aangebracht worden. Nu gaan wij aan het fatsoeneeren: eerst maken wij de zitting ongeveer 2 M. lang, 0.40 hoog en even diep, dan twee zijvleugels, naar links en rechts wat uitlopend en wat hoogte betreft, van de bank af tot op het niveau van den tuin aflopend. Wij pletten alles stevig in den vorm en beleggen het met beste onkruid-vrije graszoden. Op de zit-

Foto C. J. Steenberg

BLOEIENDE TAKKEN VAN DE CATALPA, EEN MOOIE TUINBOOM

ting, vooral aan den steilen voorkant, moeten de zoden met houten pinnen stevig vastgestoken worden. Wij hebben wel 4 M² zoden noodig, want ook onder onze voeten willen wij gras hebben en op de beide vleugels, ook al kunnen wij daar middenop open ruimte sparen om er rozen of andere bloemen in te planten. ☼ Ook achter en om de bank kan iets passends geplant worden, vooral bloeiend, want dat staat er mooi bij. Een paar blauwe regens op stam, stevige klimrozen aan stokken, zooals Paul's scarlet of American pillar, Viburnum carlesi, wit welriekend, en dergelijke. ☼ Er is wel wat onderhoud aan zoo'n bank: elke week het gras knippen en vooral in het voorjaar dagelijks gieten, is het voornaamste werk. Dan is het ook een telkens wederkerend genoegen haar te zien en erop te rusten. B.

Aphorismen. Zij die nooit eenige vreugde in het leven van anderen trachten te brengen, gaan zelve vaak ten onder uit gebrek aan liefde.

Verwende kinderen worden vaak het struikelblok voor de fijnere geesten in de samenleving, daar zij deze trachten te overheerschen met hun bekrompen inzichten.

Het is jammer als de werkelijkheid de bewondering voor iemand doet verdwijnen, het is dan of een fijn gesponnen draad breekt.